

Utbildningsinspektion i Vikingstad skola förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Vikingstad skola och besökt skolan den 8 och 14 september 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Vikingstad skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Vikingstad skola intervjuades elever, lärare och rektorer samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte förskoleklass och lektioner i årskurs 1–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Vikingstad skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	150
Förskoleklass	41
Grundskola	289
Obligatorisk särskola	1

Vikingstad skola har två rektorer, en rektor är ansvarig för förskoleverksamhet, dagbarnvårdare och förskoleklass och en ansvarar för årskurs 1–6 och fritidshem. Skolan tillhör område Malmslätt.

Verksamheten är organiserad i åldershomogena grupper. Skolans elever och personal är indelade i fyra arbetslag två med förskoleklass och årskurs 1–3 samt två med årskurs 4–6.

Skolans äldsta byggnad är från 1926 och skolan har byggts till och renoverats, den senaste gjordes 1999. Undervisning bedrivs i sju byggnader. Skolan är belägen i ett mindre samhälle drygt 1 mil från Linköpings tätort.

I skolan finns två fritidshem. Den verksamheten bedöms inte i denna rapport.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Vikingstad skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Förskoleklassens lärare arbetar på ett mycket bra sätt för att eleverna skall kunna nå målen i grundskolan. Eleverna är till största delen trygga och uppträder hänsynsfullt mot varandra. Förutsättningarna att bedriva undervisning är av god kvalitet.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör sammanställa, följa upp och utvärdera resultaten över år och i fler ämnen än svenska, matematik och engelska för att kunna vidta åtgärder som förbättrar måluppfyllelsen. Särskilt bör uppmärksammas skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat.
- Skolan bör delge eleverna målen i kursplanerna så att de kan få inflytande och påverka sin utbildning.
- Skolan bör ge alla elever möjlighet att pröva olika arbetssätt och arbetsformer.
- Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör förbättras.
- Kvalitetsarbetet bör förbättras genom att det utgår från skolans måluppfyllelse. Diskussioner bör genomföras om de resultat och utvärderingar som görs i verksamheten.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Kvalitetsredovisningen är inte förenlig med förordningen (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet, i dess lydelse före den 15 augusti 2005).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Lärarna i Vikingstad skola har lokalt bearbetat de nationella kursplanerna. Dessa används dock inte allmänt för att bedöma hur väl eleverna uppnår målen i ämnen. Lärare i årskurs 1–3 använder sig däremot av de lokalt bearbetade nationella kursplanerna i svenska. Föräldrar till de yngre eleverna uppger att de känner till målen för ämnen. Eleverna är däremot osäkra på vilka mål de skall arbeta mot.

Enligt kvalitetsredovisningen 2004 har eleverna goda studieresultat. I förskoleklassen bedöms elevernas språkliga medvetenhet i september–oktober med ett kommungemensamt test. En sammanställning av resultaten 2004 för kommunen visar att Vikingstad skola ligger över det medelvärde som är uträknat för kommunen. Resultaten 2005 av det diagnostiska materialet som använts i årskurs 2 visar att 90 procent av flickorna kommer att nå målen i årskurs 5 i svenska och 85 procent i matematik utan särskilt stöd. Av pojkarna i årskurs 2 kommer ca 75 procent att nå målen i svenska och matematik utan särskilt stöd.

Tabell 1 Andelen elever som har nått målen i nationella proven i årskurs 5 i svenska, matematik och engelska 2002–2005

Ämnen	2002	2003	2004	2005
Svenska	93 %	91 %	84 %	80 %
Engelska	86 %	88 %	92 %	77 %
Matematik	79 %	93 %	97 %	73 %

Resultatet av de nationella proven för årskurs 5 varierar mellan åren. En jämförelse av flickors och pojkars resultat 2005 visar att ca 70 procent av pojkarna nått målen i matematik, svenska och engelska. Av flickorna är det ca 90 procent som nått målen i svenska och engelska medan det är 75 procent som nått målen i matematik. Skolan genomför ett antal kommungemensamma tester i svenska för fördelning av resurser. Bedömningar i övriga ämnen eller sammanställningar av resultat genomförs däremot inte. Inspektörerna finner att skolan bör följa upp och utvärdera resultaten över år för att kunna vidta åtgärder som förbättrar utbildningen. Särskilt bör uppmärksammas skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat.

Eleverna uttrycker i intervjuerna att det är en bra stämning i skolan och att de oftast känner sig trygga. Det finns alltid någon vuxen ute på raster och elever uppger att ”de kommer springande” om något händer. Eleverna visar vid besöket att de är medvetna om vilka regler skolan satt upp för att umgänget i skolan skall fungera på ett tillfredställande sätt. Det finns dock elever som uppger att de är rädda för andra elever i skolan. Föräldrar och elever uppger vidare att det

förekommit fall av kränkande behandling i skolan som det har varit svårt att komma tillrätta med. De flesta föräldrarna har i en enkätundersökning 2005 svarat att deras barn trivs i skolan. Enligt inspektörerna behöver skolan följa upp elevernas upplevelser av otrygghet och vid misstanke av kränkande behandling omedelbart agera så att de upphör.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolans resultat av arbetet med normer och värden övervägande är av god kvalitet. Skolan bör följa upp, sammanställa och utvärdera resultat i fler ämnen än svenska, matematik och engelska. Vidare bör skolan utvärdera resultaten när det gäller variationen mellan år och skillnaden mellan flickors och pojkars resultat för att förbättra måluppfyllelsen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Det framgår av handlingsprogrammet mot kränkande behandling att skolan arbetar förebyggande genom att stärka elevernas självkänsla. Detta sker genom att eleverna tränas i samband med bl.a. grupparbete och framträdande inför klassen. Föräldrarna upplever trots detta arbete att det inte alltid leder till att eleverna tar full hänsyn till varandra. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör enligt inspektörerna förtydligas så att det framgår att föräldrar skall kontaktas omedelbart när kränkningar sker. Det bör vidare framgå av programmet vilka insatser skolan tänker vidta om kränkningar sker mellan vuxna och elever.

För att eleverna, enligt läroplanens intentioner, skall kunna ta ansvar och ha inflytande på sitt lärande är det av betydelse att de har kännedom om vilka mål de skall uppnå och sträva efter. De äldre eleverna uppger i intervjuerna att de inte känner till målen. Vidare uppger de att de inte särskilt ofta får möjlighet att diskutera och vara delaktiga i vad de skall lära sig eller hur de skall arbeta. Detta bekräftas av lärarna som uppger att klasserna varit för stora för att träna eleverna på att ha inflytande och ta ansvar för sitt lärande. Skolan bör delge eleverna målen så att de kan få inflytande och påverka sin utbildning.

I det dokument som skolan benämner kvalitetsredovisning uppger personalen att de ger eleverna möjlighet till varierande arbetssätt. I förskoleklassen arbetar lärarna med att utveckla elevernas olika kompetenser genom att eleverna får öva uttryckssätt med hjälp av drama, bild eller musik. Inspektörerna bedömer att förskoleklassen ger eleverna goda förutsättningar att klara grundskolans mål. Lärarna i grundskolan är mer tveksamma i intervjun om alla elever får pröva olika arbetssätt. Eleverna uppger att de oftast arbetar i läroböckerna och svarar på färdiga frågor. Vid besöket fanns en variation mellan klasserna vilken möjlighet eleverna hade att arbeta på olika sätt. Skolan bör följa upp så att alla elever får pröva olika arbetssätt och arbetsformer.

Lärarna uppger att de diskuterat målen speciellt i svenska, engelska och matematik med föräldrar och elever vid utvecklingssamtalen och med föräldrar på

föräldramöten. Föräldrarna tycker att de får bra information under utvecklingssamtalen om vad deras barn skall kunna. De äldre eleverna utvärderar mycket sällan hur deras skolarbete genomförs i förhållande till målen. De yngre eleverna utvärderar sitt skolarbete varje vecka då de skriver ner sina kommentarer om hur de klarat av sina uppgifter. I s.k. portfolios, mappar i vilka eleverna förvarar arbeten med utvärderingar och enkäter har elever t.ex. i årskurs 3 i en enkät utvärderat årets arbete. I mappen finns också målen i svenska för förskoleklass och årskurs 1-3 (se avsnitt utbildningsresultaten). Elevernas portfolios används vid utvecklingssamtalen för att eleverna och föräldrarna skall kunna följa elevernas utveckling. Det har inte förekommit några regelbundna diskussioner om elevers kunskapsutveckling och resultat mellan arbetslagen för yngre och äldre elever. Det är angeläget att sådana diskussioner påbörjas.

I det dokument som skolan benämner kvalitetsredovisning beskrivs att inte alla elever får det stöd de har rätt till. Skolan har trots det bedömt att området ”elever i behov av särskilt stöd” ligger på en hög nivå. Denna bedömning har gjorts med indikatorerna i BRUK¹ ett självvärderingsinstrument som kommunen centralt påbjudit att användas vid framtagandet av skolans kvalitetsredovisning. Det särskilda stödet sker till största delen av speciallärare/specialpedagog i svenska, engelska eller matematik enskilt eller i mindre grupper i ett angränsande rum eller i den byggnad där speciallärarna har sina lokaler. Enligt lärarna uppmärksammas elever i behov av särskilt stöd redan i förskoleklass. Vad lärare bedömer elever mot är däremot osäkert. Lärare hänvisar inte till kursplanernas mål när de uppger vad de bedömer elever mot. Resultaten av test och prov tillsammans med lärares erfarenhet anges som grund för att elever identifieras att vara i behov av särskilt stöd. Inspektörerna finner att skolan bör diskutera vilka bedömningsunderlag som används för att säkra att alla elever i behov av särskilt stöd får tillgång till det i förhållande till de nationella kursplanerna.

För elever i behov av särskilt stöd upprättas åtgärdsprogram och dessa följs upp. I uppföljningarna saknas ibland vilka åtgärder som skolan tänker vidta. Åtgärdsprogrammen förvaras i ett låst skåp. Den som är ansvarig för åtgärdsprogrammet får upprätta en kopia på de åtgärder som skall vidtas för att eleven skall nå målen. Kopian lämnas till föräldrarna. Den ansvarige har som uppgift att muntligt hålla all berörd personal underrättad om vilka åtgärder skolan skall vidta för att stödja elevens lärande. Inspektörerna påpekar att skolan bör analysera sitt förfaringsätt när det gäller åtgärdsprogram så att man säkrar att berörd personal får informationen och att programmen används i det dagliga arbetet med eleverna.

I förordningen om kvalitetsredovisning står att skolan skall kontinuerligt följa upp och utvärdera sin verksamhet. I kvalitetsredovisningen skall de nationella målen bedömas. I skolans arbetsplan, som är framtagen av all personal, har mål formulerats för verksamheten. Kvalitetsredovisningen bygger inte på arbetsplanens mål. I kvalitetsredovisningen har arbetslagen utvärderat kommunens prioriterade områden med stöd av BRUK¹. Rektorn har sammanställt vad arbetsla-

¹ BRUK(Bedömning Reflektion Utveckling Kvalitet) ett av Skolverket utarbetat verktyg för kvalitetsarbete i skola och förskola

gen har kommit fram till men varken personalen, elever eller föräldrar har tagit del av dokumentet. Det har endast använts för att sammanställas till kommunens kvalitetsredovisning. Arbetet med BRUK upplevs av personalen som komplicerat och svårhanterligt då varje arbetslag tolkar frågorna på olika sätt. Dock uppfattas diskussionerna i arbetslagen som väsentliga. En sammanställning av arbetslagens utvärderingar saknas i kvalitetsredovisningen. Det finns inte heller redovisat några resultat av elevernas arbete. Inspektörerna finner att analys av resultat bör ingå i kvalitetsredovisningen och åtgärder redovisas utifrån i vilken mån skolan uppnått de nationella målen.

Vikingstad skola har två rektorer en som är ansvarig för förskoleklass och en som ansvarar för grundskolan årskurs 1–6. Rektorn som de senaste åren har ansvar för förskoleklass känner skolan väl. Den rektorn som har ansvar för årskurs 1–6 har vid besöket arbetat i skolan i ca en månad. Den övergripande verksamheten i skolan samarbetar rektorerna kring. Rektorerna har sina expeditioner i en byggnad några hundra meter från skolan. De besöker dock skolan dagligen för att få möjlighet att vara förtrogna med det dagliga arbetet. Vidare uppger rektorerna att de har gott stöd i områdeschef och den grupp rektorer som ingår i område Malmslätt. Lärare i förskoleklassen uppger att de två rektorernas arbetsfördelning försvårar lärarnas arbete då de ena rektorn har ansvar för såväl personal som det pedagogiska arbetet medan den andra rektorn har ansvar för arbetslagets övergripande arbete. För föräldrarna och elever är det tydligt vem som är rektorn. Inspektörerna finner att rektorerna tar ansvar och är förtrogna med verksamheterna.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i skolan till största delen är av god kvalitet. Skolan bör delge eleverna målen så att de kan få inflytande och påverka sin utbildning. Vidare bör skolan ge alla elever möjlighet att pröva olika arbetsätt och arbetsformer. Av handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör framgå vilka åtgärder skolan skall vidta om kränkningar sker mellan elever och vuxna och att föräldrar kontaktas utan dröjsmål. Kvalitetsarbetet bör förbättras genom att det utgår från skolans måluppfyllelse. Diskussioner bör genomföras om de resultat och utvärderingar som görs i verksamheten. Kvalitetsredovisningen uppfyller inte författningarnas krav.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl. a. skollagen.

Enligt kursplanen i hem- och konsumentkunskap finns det mål som eleverna skall nå i årskurs 5. Eleverna uppger att de inte haft hem- och konsumentkunskap förrän i årskurs 6. Lärarna är tveksamma om de följer sina lokalt uppsatta mål för ämnet i de tidigare åren. I de lokalt bearbetade nationella kursplanerna för årskurs 1–6 står att eleverna skall med diskussion i skolan och med hjälp av hemmet praktiskt utföra skilda hushållsverksamheter. Inspektörerna förutsätter att skolan säkerställer att eleverna får hem- och konsumentkunskap enligt kursplanerna och att skolan tar ansvar för den undervisningen.

Inom elevens val skall eleverna ha möjlighet att välja ur ett allsidigt urval av ämnen för att kunna fördjupa och bredda sina kunskaper. I Vikingstad skola har eleverna möjlighet att välja mellan bild, idrott och hälsa, hem och konsumentkunskap samt drama. Skolan bör förvissa sig om att eleverna under sin grundskoletid erbjuds ett allsidigt urval av ämnen.

Rektorerna har pedagogisk utbildning och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Enligt rektorerna har samtliga lärare utom en utbildning för den undervisning de bedriver. Det finns inte någon plan för skolan när det gäller kompetensutveckling inte heller har arbetslagens behov utretts. Kompetensutvecklingen sker utifrån vilka kurser som kommunen erbjuder och inom ramen för tillgängliga medel för kompetensutveckling. En diskussion förs dock med rektorn vid medarbetarsamtalet om vilka behov den enskilde medarbetaren har. Inspektörerna framhåller att en planering av kompetensutvecklingsinsatser bör genomföras så att utbildningen i skolorna utvecklas ytterligare.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolan har goda förutsättningar att bedriva en bra utbildning.

Datum
2006-04-07

Ort
Linköping

Ewa Pettersson
Per Lennermark